

Valdības deklarācijā ietvertu rezultatīvo rādītāju raksturojums

Pārresoru koordinācijas centrs ir apkopojis galvenos rezultatīvos rādītājus un to mērķa vērtības, kas ļauj vispārīgi novērtēt valdības deklarācijā iekļauto uzdevumu izpildi. Apskatītie rādītāji nav vienīgie valdības deklarācijā noteikto uzdevumu sasniegšanas indikatori. Lai nodrošinātu pilnvērtīgu deklarācijas izpildes uzraudzību, nepieciešams sekot līdzi visu Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014.–2020. gadam iekļauto indikatoru izmaiņām.

Tabulās sniegta informācija par dažādiem ekonomikas attīstību un dinamiku raksturojošiem indikatoriem (to vērtību izmaiņām laika gaitā) Baltijas valstīs – Latvijā, Igaunijā un Lietuvā – un 28 Eiropas Savienības valstu vidējā vērtība katrā no indikatoriem (ar izņēmumiem, kur dati pieejami tikai par 27 valstīm – pirms Horvātija pievienojās Eiropas Savienībai 2013. gadā). Papildus redzamas arī prognozes un rādītāju mērķa vērtības Latvijā līdz 2017. gadam, kas iekļautas valdības deklarācijā un NAP2020, tā nodrošinot to izpildes uzraudzību.

Rādītājs Nr. 1 – Vidējais ikgadējais iekšzemes kopprodukta (IKP) pieaugums uz vienu iedzīvotāju (pēc pirktspējas paritātes)

IKP uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes līmeņa raksturo valstī saražotās produkcijas (preču un pakalpojumu) vērtību uz vienu iedzīvotāju, ņemot vērā cenu līmeņu atšķirības dažādās valstīs – skat. Tabulu Nr. 1. Tas ir rādītājs, ar ko salīdzina valstu ekonomiskās attīstības līmeni. Savukārt IKP uz vienu iedzīvotāju pieaugums parāda ekonomikas izaugsmes pieauguma ātrumu, vienlaikus šo rādītāju ietekmē arī iedzīvotāju skaita izmaiņas (dabiskais pieaugums un migrācija).

Lai sekmētu IKP pieaugumu, tiks veidota uzņēmējdarbības attīstībai un investīciju piesaistei atbilstoša infrastruktūra, atbalstīts preču un pakalpojumu eksports un jaunu tirgu apgūšana, veikts pastāvīgs konkurētspējas un uzņēmējdarbības vides monitorings un novērsti esošie trūkumi, samazināta elektroenerģijas cenu negatīvā ietekme uz energointensīvu eksporta uzņēmumu konkurētspēju, kā arī īstenoti ēnu ekonomikas apkaršanas pasākumi u.c. aktivitātes.

Tabula Nr. 1 IKP pieaugums uz vienu iedzīvotāju (pēc pirktspējas paritātes)

Rādītājs	Fakts				Prognoze			NAP2020 mērķa rādītājs	Mērķa vērtība deklarācijā
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2017
Vidējais ikgadējais IKP pieaugums uz vienu iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes, % – Latvijā	6,3	11,1*	9,3	5,5	4,6**	3,7**	3,9**	5	5
Igaunijā	6,0	9,5	5,8	2,7	n/a				
Lietuvā	11,0	11,9	8,3	4,4					
ES-28	3,8	2,9	1,6	0,8					

* Straujš rādītāja pieaugums saistīts ar iedzīvotāju skaita datu izmaiņām (par 155 tūkst.) pēc tautas skaitīšanas un aprēķina metodoloģijas maiņu

** PKC aprēķins, izmantojot Finanšu ministrijas IKP prognozes valsts budžeta veidošanas procesā un NAP2020 iedzīvotāju skaita prognozes

Datu avots: Eurostat

Prognozes: NAP2020

Rādītājs Nr. 2 – Dabiskais pieaugums

Dabiskais pieaugums ir starpība starp gada laikā dzimušo un mirušo iedzīvotāju skaitu – skat. Tabulu Nr. 2. Ņemot vērā, ka pēdējos divdesmit gadus sabiedrībā notiekošo pārmaiņu un emigrācijas rezultātā dabiskais pieaugums ir negatīvs, dzimstības palielināšana ir svarīga latviešu tautas pastāvēšanai. Neveicot atbilstošus pasākumus, dabiskais pieaugums turpmākos gados turpinās būtiski samazināties, kas papildus būs saistīts arī ar straujo dzimstības samazināšanos deviņdesmito gadu sākumā.

Lai veicinātu tautas ataudzi, valdība plāno tuvāko gadu laikā ieviest īpašu „trešā bērns” politiku, būtiski paplašinot valsts atbalstu daudz bērnu ģimenēm un tādējādi mazinot arī ģimeņu ar bērniem nabadzības risku. Tiks īstenotas arī aktivitātes, lai veicinātu reemigrāciju, īpaši domājot par reemigrējušo bērnu un jauniešu iekļaušanu izglītības sistēmā. Savukārt kā jauns rīcības virziens iezīmēts atbalsts aktīvām vecumdienām, kura mērķis ir sociāli aktīvā mūža ilguma pagarināšana. Paredzētas arī citas demogrāfiju atbalstošas aktivitātes.

Tabula Nr. 2 Dabiskais pieaugums

Rādītājs	Fakts				NAP2020 mērķa rādītājs	Mērķa vērtība deklarācijā
	2010	2011	2012	2013	2020	2020
Dabiskais pieaugums, cilvēki (uz tūkst. iedzīvotājiem) Latvijā	-10259 (-4,9)	-9715 (-4,7)	-9128 (-4,5)	-8095 (-4,0)	>0	>0
Igaunijā	35 (0,0)	-565 (-0,4)	-1394 (-1,1)	-1713 (-1,3)	n/a	
Lietuvā	-11 444 (-3,7)	-10 769 (-3,6)	-10 479 (-3,5)	-11 626 (-3,9)		
ES-28	(1,0)	(0,8)	(0,4)	(0,2)		

Datu avots: CSP, Eurostat

Prognozes: NAP2020

Rādītājs Nr. 3 – Ienākumu nevienlīdzības indekss S80/S20

Summārais ienākumu nevienlīdzības S80/S20 kvintiļu attiecības indekss raksturo ienākumu nevienlīdzību un sabiedrības noslāņošanos – skat. Tabulu Nr. 3. Tas izsaka ienākumu attiecību, ko saņem 20% valsts iedzīvotāju ar augstākajiem ienākumiem, attiecībā pret 20% valsts iedzīvotāju ar zemākajiem ienākumiem. Rādītājs skatāms kontekstā ar citiem indikatoriem, kas palīdz saprast vidusšķiras veidošanās avotus.

Šobrīd ienākumu nevienlīdzība Latvijā ir viena no augstākajām starp Eiropas valstīm, un tas ir kavējošs faktors mūsu valsts ilgtspējīgai attīstībai. Šo iemeslu dēļ nevienlīdzības mazināšana ir starp galvenajiem rīcības virzieniem jaunās valdības deklarācijā. Papildus sociālās nevienlīdzības mazināšanas uzdevumiem deklarācijā paredzēts ik gadu palielināt minimālo algu, pakāpeniski tai sasniedzot pusi no vidējā atalgojuma tautsaimniecībā.

Tāpat paredzēts pārskatīt un 2016. gada valsts budžeta veidošanas procesā piedāvāt risinājumu progresīvā neapliekamā minimuma ieviešanai un reizē palielināt arī iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumus par apgādībā esošu bērnu, prioritāri skatot iespēju to paaugstināt par otro un katru nākamo bērnu ģimenē. Deklarācijā minēti arī citi uzdevumi, kas palīdzēs mazināt ienākumu nevienlīdzību un kas vērsti vai nu uz nabadzības risku mazināšanu ģimenēs ar bērniem, vai arī cienīgu darbu, nodrošinot ikvienam pietiekamu, viņa prasmēm un produktivitātei atbilstošu atalgojumu.

Tabula Nr. 3 Ienākumu nevienlīdzības indekss

Rādītājs	Fakts				NAP2020 mērķa rādītājs	Mērķa vērtība deklarācijā
	2010	2011	2012	2013	2017	2017
Ienākumu nevienlīdzības indekss S80/S20 – Latvijā	6,8	6,5	6,5	6,3	5,4	5,4
Igaunijā	5,0	5,3	5,4	5,5	n/a	
Lietuvā	7,3	5,8	5,3	6,1		
ES-28	5,0	5,1	5,0	5,0		

Datu avots: Eurostat

Prognozes: NAP2020

Rādītājs Nr. 4 – Nodarbinātības īpatsvars 20-64 g. v.

Nodarbinātības īpatsvars atspoguļo noteiktas vecuma grupas (šajā gadījumā 20-64 gadu vecumā) strādājošo iedzīvotāju īpatsvaru valstī – skat. Tabulu Nr. 4. Nodarbināto un darba meklētāju īpatsvars kopā veido ekonomiski aktīvo iedzīvotāju daļu. Savukārt atlikusī daļa ir ekonomiski neaktīvie iedzīvotāji – mājsaimnieces, nestrādājošie invalīdi, mācību iestāžu audzēkņi un studenti, personas darbības vecumā, kas nestrādā un nemeklē darbu, nestrādājošie pensionāri u.c.

Lai celtu nodarbinātības līmeni, nākamo četru gadu periodā plānots rast mērķētus risinājumus reģionālā bezdarba un ilgstošā bezdarba problēmām. Tāpat tiks veidota plašāka nodarbinātības politika, orientējoties ne tikai uz bezdarba mazināšanu, bet arī uz ikviena nodarbinātā kompetences un produktivitātes pieaugumu, t.sk. riska grupās – jauniešiem un vecāka gadagājuma darbaspēkam. Minētais ir pamats, lai nodrošinātu cienīgu darbu, kas dod iespēju pietiekami nopelnīt sev un savas ģimenes labklājībai, vienlaikus iedrošinot pielāgoties darba tirgus izmaiņām tad, ja tas nepieciešams.

Tabula Nr. 4 Nodarbinātības īpatsvars

Rādītājs	Fakts				NAP2020 mērķa rādītājs	Mērķa vērtība deklarācijā
	2010	2011	2012	2013	2017	2017
Nodarbinātības īpatsvars 20-64 g. v., % – Latvijā	64,3	66,3	68,1	69,7	72,0	73,0
Igaunijā	66,8	70,6	72,2	73,3	n/a	
Lietuvā	64,3	66,9	68,5	69,9		
ES-28	68,5	68,5	68,4	68,4		

Datu avots: Eurostat

Prognozes: NAP2020

Rādītājs Nr. 5 – Darbaspēka produktivitāte apstrādes rūpniecībā uz vienu nodarbināto

Darbaspēka produktivitātes rādītājs palīdz saprast, cik efektīva ir ekonomika, kāds ir ražošanas attīstības tehnoloģiskais līmenis un cik lielu ieguldījumu tajā spēj dot katrs strādājošais – skat. Tabulu Nr. 5. Produktivitāte apstrādes rūpniecībā ir būtiskākais kritērijs, kas nosaka apstrādes rūpniecības starptautisko konkurētspēju.

Paaugstinot kapitālieguldījumu apjomu iekārtu iegādei un apmācību veikšanai apstrādes rūpniecībā, iespējams būtiski kāpināt arī nodarbināto produktivitāti, kā arī paaugstināt saražoto produktu konkurētspēju, neietekmējot pārējos ražošanas faktorus.

Lai paaugstinātu darbaspēka produktivitāti apstrādes rūpniecībā un 2017.gadā uz vienu nodarbināto tā sasniegtu 24 tūkst. eiro, valdība apstiprinās programmu uzņēmumu kapitāla piesaistei, finanšu pieejamības uzlabošanai un ieguldījumu veicināšanai inovācijā un zinātniski ietilpīgos projektos, nodrošinās atbalstu uzņēmumu darbinieku profesionālajām apmācībām un tehnoloģiju attīstībai uzņēmumu konkurētspējas un darba efektivitātes veicināšanā, kā arī veiks citus pasākumus.

Tabula Nr. 5 Darbaspēka produktivitāte apstrādes rūpniecībā

Rādītājs	Fakts				NAP2020 mērķa rādītājs	Mērķa vērtība deklarācijā
	2010	2011	2012	2013	2017	2017
Darbaspēka produktivitāte apstrādes rūpniecībā uz vienu nodarbināto faktiskajās cenās, euro (salīdzināmās cenās, euro) Latvijā	18 916 (14 300)	20 359 (14 700)	20 305	20 189	(16 812)*	24 000
Igaunijā	(20 100)	(23 200)	Nav publicēti dati		n/a	
Lietuvā	(14 300)	(16 100)				
ES- 28	(56 200)**	(58 000)				

*9780 lati 2000. gada salīdzināmās cenās uz 1 nodarbināto

**Dati par ES-27 (27 ES valstu vidējo rādītāja vērtību)

Datu avots: Eurostat, CSP

Prognozes: NAP2020

Rādītājs Nr. 6 – Ieguldījumi pētniecībā un attīstībā

Ieguldījumi pētniecībā un attīstībā ir starptautiski pieņemts pētniecības un inovācijas attīstības un tās potenciāla novērtēšanas mērs. Šis rādītājs demonstrē, kāds finansējuma apjoms no IKP gada laikā ir novirzīts pētniecībai un attīstībai – skat. Tabulu Nr. 6. Paaugstinoties šiem ieguldījumiem, paaugstinās valsts inovācijas spēja un attiecīgi – spēja radīt jaunus produktus un pakalpojumus.

Lai ieguldījumi pētniecībā un attīstībā 2017. gadā sasniegtu 1,2 % no iekšzemes kopprodukta, valdība radīs labvēlīgus apstākļus tehnoloģiskajai sagatavotībai un veicinās jaunu zināšanu un tehnoloģiju radīšanu un to pārnesi uzņēmējdarbībā, attīstot augstas pievienotās vērtības tehnoloģiju radīšanu un komercializēšanu, kā arī veiks citus pasākumus.

Tabula Nr. 6 Ieguldījumi pētniecībā un attīstībā

Rādītājs	Fakts				NAP2020 mērķa rādītājs	Mērķa vērtība deklarācijā
	2010	2011	2012	2013	2017	2017
Ieguldījumi pētniecībā un attīstībā, % no IKP – Latvijā	0,60	0,70	0,66	0,6*	1,2	1,2
Igaunijā	1,62	2,37	2,18	Nav publicēti dati	n/a	
Lietuvā	0,79	0,91	0,90			

Datu avots: Eurostat, CSP*

Proгноzes: NAP2020

Rādītājs Nr. 7 – Izglītojamo proporcija profesionālās izglītības programmās pēc pamatizglītības

Izglītojamo skaita proporcijas izmaiņas profesionālajā izglītībā un vispārējā izglītībā par labu profesionālajai izglītībai ir rādītājs, pamatojoties uz kura veido secinājumus par jauniešu ieinteresētību iegūt profesionālo izglītību – skat. Tabulu Nr. 7. Šis rādītājs netieši norāda arī uz profesionālās izglītības kvalitāti un tās atbilstību darba tirgus vajadzībām, kā arī ir saistīts ar kvalificēta darbaspēka īpatsvara pieauguma rādītāju.

Lai izglītojamo proporcija profesionālās izglītības programmās pēc pamatizglītības ieguves 2017. gadā sasniegtu 45 %, valdība turpinās iesāktās profesionālās izglītības reformas, kas veicinās profesionālās izglītības pievilcību un darba devēju iesaistes palielināšanu, koncentrējoties uz profesionālās izglītības saturu, kas ir piemērotākais mūžizglītības principiem un kas ātrāk reaģē uz darba tirgus izmaiņām, kā arī nodrošinās citas atbalstošas aktivitātes.

Tabula Nr. 7 Izglītojamo proporcija profesionālās izglītības programmās pēc pamatizglītības

Rādītājs	Fakts				NAP2020 mērķa rādītājs	Mērķa vērtība deklarācijā
	2010	2011	2012	2013	2017	2017
Izglītojamo proporcija profesionālās izglītības programmās pēc pamatizglītības, % – Latvijā	36,0	37,8	39,0	40*	45	45
Igaunijā	34,2	34,4	34,1	Nav publicēti dati	n/a	
Lietuvā	27,7	28,4	28,7			
ES-28	50,1	50,4	50,4			

Datu avots: Eurostat, Izglītības un zinātnes ministrijas dati*

Prognozes: NAP2020

Rādītājs Nr. 8 – Dabas resursu izmantošanas produktivitāte

Dabas resursu izmantošanas produktivitāte parāda, cik lielu izlaides (produkcijas) apjomu (mērot *euro*) ir iespējams radīt, izmantojot vienu nosacīto dabas resursu tonnu – skat. Tabulu Nr. 8. Jo vairāk tiek saražots no ikkatras resursu tonnas, jo efektīvāk tiek izmantoti dabas resursi.

Lai iegūtu maksimālu vērtību no Latvijas dabas resursiem un īstenotu pāreju uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisijas līmeni, tiks izstrādāta Bioekonomikas stratēģija, sekmēta lauksaimniecības zemes produktīva apsaimniekošana, sniegts atbalsts lauksaimniecības un mežsaimniecības produkcijas "dziļākai" pārstrādei Latvijā, ņemot vērā zinātnes sasniegumus, kā arī izstrādāta kūdras un citu zemes dzīļu resursu ilgtspējīgas izmantošanas stratēģija u.c. pasākumi.

Tabula Nr. 8 Dabas resursu izmantošanas produktivitāte

Rādītājs	Fakts				NAP2020 mērķa rādītājs	Mērķa vērtība deklarācijā
	2010	2011	2012	2013	2017	2017
Dabas resursu izmantošanas produktivitāte, <i>euro</i> uz vienu resursu tonnu – Latvijā	340	320	370	340	540	540
Igaunijā	340	340	340	330	n/a	
Lietuvā	570	560	630	650		
ES-28	1660	1620	1730	1760		

Datu avots: Eurostat

Prognozes: NAP2020

Rādītājs Nr. 9 – Nabadzības riska indekss ģimenēs ar trīs un vairāk apgādībā esošiem bērniem

Nabadzības riska indekss ģimenēs ar trīs un vairāk apgādībā esošiem bērniem atspoguļo to iedzīvotāju īpatsvaru (procentos), kuru rīcībā esošie ienākumi uz vienu mājsaimniecības locekli ir zem noteiktā nabadzības riska sliekšņa – skat. Tabulu Nr. 9. Savukārt nabadzības riska sliekšnis ir saistīts ar visu iedzīvotāju ieņēmumiem kopumā un ekonomisko stāvokli valstī, un to nosaka 60% apmērā no mājsaimniecības rīcībā esošo ienākumu mediānas pārrēķinātas uz ekvivalento patērētāju. Mazāks nabadzības riska indekss liecina, ka mazāks skaits cilvēku un mājsaimniecību ir pakļauts šiem riskiem; rādītāja vērtības samazināšanās liecina par pozitīvām tendencēm iedzīvotāju labklājībā.

Lai mazinātu ģimeņu ar bērniem nabadzības risku, 2016. gadā plānots palielināt iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumus par apgādībā esošiem bērniem, kā arī izstrādāt īpašu „trešā bērna” politiku, būtiski paplašinot valsts atbalstu daudzbērnu ģimenēm. Vairāki deklarācijas uzdevumi paredz pakalpojumu klāsta paplašināšanu visiem bērniem. Piemēram, ir iecerēts nodrošināt veselīgas brīvpusdienas skolās, izveidot „Kultūras skolas somas” projektu, veicinot kultūras aktivitāšu pieejamību un definējot bezmaksas kultūras pakalpojumu klāstu, kā arī paaugstināt interešu izglītības un ārpuskolas nodarbību pieejamību skolēniem. Papildus, deklarācijā paredzēts uzlabot mājokļa atbalsta sistēmu ģimenēm, nodrošinot labāku publiskā sektora īres dzīvokļu pieejamību, kā arī citas aktivitātes.

Tabula Nr. 9 Nabadzības riska indekss ģimenēs ar trīs un vairāk apgādībā esošiem bērniem

Rādītājs	Fakts				NAP2020 mērķa rādītājs	Mērķa vērtība deklarācijā
	2010	2011	2012	2013	2017	2017
Nabadzības riska indekss ģimenēs ar trīs un vairāk apgādībā esošiem bērniem, % - Latvijā	37,6	37,1	35,9	32,6	30	30
Igaunijā	18,3	25,4	19,8	18,9	n/a	
Lietuvā	28,8	38,4	29,2	45,1		
ES-28	26,5	25,4	25,6	26,8		

Datu avots: Eurostat

Prognozes: NAP2020

Rādītājs Nr. 10 – Veselīgi nodzīvotie mūža gadi

Veselīgi nodzīvotie mūža gadi uzrāda prognozi gadu skaitam, kurus jaundzimušais nodzīvos bez smagām vai viduvējām veselības problēmām – skat. Tabulu Nr. 10. Šis rādītājs tiek aprēķināts, ņemot vērā priekšslaicīgas mirstības un invaliditātes rādītājus.

Šī rādītāja palielināšanās liecina ne vien par labklājības uzlabošanu un veselīga dzīvesveida paradumu nostiprināšanu sabiedrībā, bet arī par sagaidāmo darba ražīgumu un nodarbinātības iespējamo ilgumu.

Lai palielinātu veselīgi nodzīvoto mūža gadu skaitu, valdības deklarācijā iekļauti vairāki uzdevumi, kas paredz pilnveidot veselības veicināšanu un slimību profilaksi, mazināt veselībai kaitīgo produktu un paradumu izplatību, kā arī mazināt nevienlīdzību veselības jomā, pakāpeniski uzlabojot savlaicīgu pieeju veselības aprūpes pakalpojumiem un medikamentiem ikvienam neatkarīgi no ienākumiem. Lai uzlabotu veselības aprūpes pieejamību, prioritāri tiks samazināts pacientu tiešmaksājumu (pacientu iemaksa un līdzmaksājums) apjoms. Tiks īstenoti arī citi veselīgu dzīvesveidu un veselīgi nodzīvotu mūža gadu atbalstoši pasākumi.

Tabula Nr. 10 Veselīgi nodzīvotie mūža gadi sievietēm un vīriešiem

Rādītājs	Fakts				NAP2020 mērķa rādītājs	Mērķa vērtība deklarācijā
	2010	2011	2012	2013	2017	2017
Veselīgi nodzīvotie mūža gadi – vīrieši, Latvijā	53,5	53,7	54,6	Nav datu	55	56
Veselīgi nodzīvotie mūža gadi – sievietes, Latvijā	56,7	56,6	59,0	Nav datu	58	60
Igaunijā, Vīrieši	54,1	54,3	53,1		n/a	
Sievietes	58,2	57,9	57,2			
Lietuvā, Vīrieši	57,8	57	56,6			
Sievietes	62,4	62	61,6			
ES-28, Vīrieši	61,9	61,7	61,5			
Sievietes	62,7	62,2	62,1			

Datu avots: Eurostat

Proгноzes: NAP2020, PKC